

STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN, PREDIKATIVNÍCH TVARŮ A PŘÍSLOVCŮ

	Positiv	[Mezistupeň]	Komparativ	Superlativ	[Super-superlativ]
	---	-ėlesnis, -ė -ėliau	-esnis, -esnė -iau	-iausias, -iausia -iausia	visų + superlativ pats, pati + superlativ
m	gėras žalias saldūs	gerėlesnis žalėlesnis saldėlesnis	gerėsnis žalėsnis saldėsnis	geriausias žaliausias saldžiausias	visų geriausias / pats geriausias visų žaliausias / pats žaliausias visų saldžiausias / pats saldžiausias
f	gerà žalià saldi	gerėlesnė žalėlesnė saldėlesnė	gerėsnė žalėsnė saldėsnė	geriausia žaliausia saldžiausia	visų geriausia / pati geriausia visų žaliausia / pati žaliausia visų saldžiausia / pati saldžiausia
pred.	gėra žalia saldù	gerėliau žalėliau saldėliau	geriau žaliau saldžiau	geriausia žaliausia saldžiausia	visų geriausia visų žaliausia visų saldžiausia
adv.	gerai žaliai saldžiai	gerėliau žalėliau saldėliau	geriau žaliau saldžiau	geriausiai žaliausiai saldžiausiai	visų geriausiai visų žaliausiai visų saldžiausiai

1. Litevské přídavné jméno má tři hlavní stupně: pozitiv, komparativ a superlativ.

Komparativ

Komparativní maskulina odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-esnis*;

Komparativní feminina odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-esnė*;

Komparativní predikativa odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iau*;

Komparativní adverbia odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iau*.

Poznámka 1: pro skloňování komparativních tvarů mužského rodu – *gerėsnis, žalėsnis, saldėsnis* – má litevština speciální vzor (viz přehled skloňování přídavných jmen, paradigma č. III). Od skloňování ostatních adjektiv na *-is* – *medinis, auksinis* apod. – se liší tvary V. sg., N. pl. a D. pl. Skloňování komparativních tvarů ženského rodu – *gerėsnė, žalėsnė, saldėsnė* – se nijak neliší od skloňování ostatních ženských adjektiv na *-ė* (*medinė, auksinė* apod.).

Poznámka 2: Komparativní tvary se nejvíc uplatňují v srovnávacích větách. Naučme se dvě litevské srovnávací konstrukce:

Kompar. + už + A.sg./pl.:

Jonas aukštesnis už Petraq. (Jan je vyšší než Petr.)

Aldona protingesnė už Saulių. (Aldona je chytřejší než Saulius.)

Mes stipresni už jus. (My jsme silnější než vy.)

Kompar. + negu + N.sg./pl.:

Jonas aukštesnis negu Petras. (Jan je vyšší než Petr.)

Aldona protingesnė negu Saulius. (Aldona je chytřejší než Saulius.)

Mes stipresni negu jūs. (My jsme silnější než vy.)

Superlativ

Tento stupeň v litevštině odvozujeme od pozitivu, což je markantní rozdíl proti češtině, jež třetí stupeň odvozuje od komparativu. Derivační schéma pro litevštinu je tedy následující:

- 1) 1. stupeň
- 2) 1. stupeň → 2. stupeň
- 3) 1. stupeň → 3. stupeň

[České schéma je oproti tomu 1. stupeň → 2. stupeň → 3. stupeň]

Superlativní maskulina odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iausias*;

Superlativní feminina odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iausia*;

Superlativní predikativa odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iausia*.

Superlativní adverbia odvozujeme od kmene pozitivu za pomoci sufixu *-iausiai*.

Poznámka 1: superlativní tvary – *geriausias, -ia; žaliausias, -ia; saldžiausias, -ia* – se skloňují podle vzoru *žalias, žalia* (viz. přehled skloňování přídavných jmen, paradigma č. II).

Poznámka 2: musíme důsledně dbát na proměnu *t↔č d↔dž* v důsledku palatalizace:

kietas↔kiečiausias, kietà↔kiečiausia, saldus↔saldžiausias, saldi↔saldžiausia.

Poznámka 3: Dochází k formální homonymii femininních a predikativních tvarů, avšak zůstává platné syntaktické vymezení: femininní tvary především plní funkci atributu a predikativní se uplatňují pouze v predikátu:

(f): *Tai buvo maloniausia dovana*. To byl nejmilejší dárek.

(pred.): *Man čia maloniausia*. Zde je mi nejmileji.

2. Mezistupeň se sufixy *-ėlesnis, -ėlesnė (gerėlesnis, -ė; žalėlesnis, -ė; saldėlesnis, -ė)* je deminutivní varianta komparativu. Vlastnost, kterou vyjadřujeme těmito tvary, se kvantitativně „nachází“ mezi pozitivem a komparativem, např.:

geras oras : dobré počasí →

→ *gerėlesnis oras* : [jen trochu] lepší počasí

→ *geresnis oras* : [mnohem] lepší počasí

3. Tzv. *super-superlativ* je konstrukce, složena se zájmen *pats, pati*, resp. *visų* a superlativu adjektiva. U predikativních tvarů se může uplatnit pouze zájmeno *visų*. Je ekvivalentní s českou konstrukcí typu „nejlepší ze všech“:

(m) *gėras* → *pats geriausias*, resp. *visų geriausias*,

(f) *gerà* → *pati geriausia*, resp. *visų geriausia*

(pred.) *gėra* → *visų geriausia*

4. Zvláštní případy

(a) *didelis, didelė* ↔ *didis, didė*

Adj. „velký, -á“ se v dnešní litevštině stupňuje takto:

didelis, didelė → *didesnis, didesnė* → *didžiausias, didžiausia*

Původní pozitivní tvar je *didis, didė*: od něj jsou odvozeny tvary komparativní a superlativní, avšak v dnešní litevštině *didis, didė* mají status poetismů, jsou stylisticky vznešené; pro neutrální vyjádření se používá tvarů *didelis, didelė*.

(b) K některým komparativním a superlativním tvarům nenacházíme adjektiva 1. stupně. Nejpravděpodobněji se jedná o tvary odvozené přímo od substantiv:

I.		II.		III.	
∅	→	<i>vyresnis, -ė</i> „starší“	→	<i>vyriausias, -ia</i> „nejstarší“	(por. <i>vyras</i> „muž“)
∅	→	<i>viršesnis, -ė</i> „vyšší“	→	<i>viršiausias</i> „nejvyšší“	(por. <i>viršus</i> „vrch“)
∅	→	∅	→	<i>galiausias, -ia</i> „nejzazší“	(por. <i>galas</i> „konec“)